

notitie

Forum Standaardisatie
 www.forumstandaardisatie.nl
 forumstandaardisatie@logius.nl

**Bureau Forum
 Standaardisatie**
 gehuisvest bij Logius
 Postadres
 Postbus 96810
 2509 JE Den Haag
 Bezoekadres
 Wilhelmina van Pruisenweg 52
 2595 AN Den Haag
 Bij bezoek aan Logius is
 legitimatie verplicht

FORUM STANDAARDISATIE 19 oktober 2016

Agendapunt 3. Open standaarden, lijsten Stuknummer 3. Oplegnotitie lijsten

Van:	Stuurgroep open standaarden
Aan:	Forum Standaardisatie
Bijlagen:	A. Forumadvies Ades Baseline Profiles B. Forumadvies nieuwe versie SMeF C. Forumadvies aanpassen Webrichtlijnen D. Forumadvies update lijst met aanbevolen standaarden

Ter besluitvorming

*U wordt gevraagd **in te stemmen** met het volgende Forumadvies:*

1. *Aanhouden procedure Ades Baseline Profiles (standaarden voor elektronische handtekeningen) [Bijlage A]*
2. *Opname nieuwe versie van SMeF (standaard voor elektronisch factureren) en toekennen van uitstekend beheer [Bijlage B]*
3. *Aanpassen van de Webrichtlijnen (standaard voor web toegankelijkheid) naar WCAG2.0 en EN301549 en de status voor het onderdeel 'Principe Universeel' te wijzigen naar aanbevolen. [Bijlage C]*
4. *Het updaten en aanvullen van de lijst met aanbevolen standaarden [Bijlage D]*

Ter kennisname

5. *Stand van zaken toets op de standaarden OAuth en OpenID Connect (authenticatie standaarden)*
6. *API Economie en de overheid - themabijeenkomsten*

Ter besluitvorming

Ad 1. Aanvullende onderzoek van de Ades Baseline Profiles [Bijlage A]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met bijgevoegd advies.

Naar aanleiding van de expertbijeenkomst en openbare consultatie staan er naar inzien van de stuurgroep Open Standaarden nog te veel vragen open om al te kunnen besluiten over opname. Gevraagd wordt om samen met de indiener deze nader uit te zoeken voordat wordt ingestemd met een eventuele opname.

Het gaat om de volgende vragen:

- *Hoe verder na opname: Op welke manier kan er een actieve community gevormd worden die de adoptie van de standaard ondersteunt en die fungeert als aanspreekpunt waar overheden terecht kunnen voor vragen over (toepassing van) de standaard? Dit sluit aan op criterium 2.6 van de toetscriteria.*
- *Meer inzicht in bestaande use cases (voor alle vier de profiles) en of deze gebruikt kunnen worden als praktijkvoorbeelden voor implementatie? Dit sluit aan op criterium 1.3 van de toetscriteria.*
- *Meer inzicht waar de standaarden ondersteund worden (software / leveranciers en op welke manier overheden ondersteund worden bij de technische implementatie van de standaard? Dit sluit aan op criteria 3.1 van de toetscriteria.*

Ook wordt geadviseerd om op basis van bovenstaande vragen nogmaals kritisch te kijken naar het toepassingsgebied en of deze niet verduidelijkt kan worden.

Over de standaard

Elektronische handtekeningen worden gebruikt voor het ondertekenen van digitale documenten. Een elektronische handtekening is voor de ontvanger het bewijs dat een elektronisch document inderdaad afkomstig is van de ondertekenaar en dat deze de inhoud ervan onderschrijft. Voor het ondertekenen van documenten die een hoge mate van betrouwbaarheid (integriteit), authenticiteit en onweerlegbaarheid vereisen, kunnen geavanceerde elektronische handtekeningen of gekwalificeerde elektronische handtekeningen worden gebruikt.

Een ondertekenaar is op dit moment vrij in de keuze van een standaard voor het zetten van een geavanceerde/gekwalificeerde elektronische handtekening. Het gevolg is dat een ondertekenaar een document kan tekenen op basis van een standaard die niet hetzelfde is als de standaard die de ontvanger ondersteunt. In de praktijk is de situatie dat een ontvanger niet van tevoren weet of én op welke manier de handtekening gevalideerd kan worden. Een handtekening kan dan onleesbaar blijken voor de ontvanger. Om dit te ondervangen zijn de Ades Baseline Profiles ingediend. Dit zijn standaarden die worden gebruikt voor het ondertekenen van XML-documenten (XAdES), PDF-documenten (PAdES), CMS-documenten (CAdES) en documentcontainers/ZIP (ASiC) met een geavanceerde/gekwalificeerde elektronische handtekening.

Betrokkenen en proces

AdES Baseline Profiles is aangemeld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Vervolgens heeft een intake en experttoets plaatsgevonden. Door de lage opkomst bij de expertbijeenkomst is ervoor gekozen om een aantal experts schriftelijk input te laten leveren op het expertadvies. Het expertadvies vat de uitkomsten van de discussie en toetsing samen en is als zodanig in openbare consultatie geplaatst. Er zijn vier reacties ontvangen vanuit de openbare consultatie welke zijn verwerkt in dit Forumadvies. De reacties zijn overwegend positief en voornamelijk gericht op de praktische toepassing van de standaarden.

Advies en gevraagd besluit

Naar aanleiding van de expertbijeenkomst en openbare consultatie staan er nog te veel vragen open om nu al te kunnen besluiten over opname. De stuurgroep Open Standaarden stelt voor om eerst nog een aanvullend onderzoek uit te voeren voordat een besluit kan worden genomen. Zie hiervoor bovenstaand kader. Naar verwachting volgen de uitkomsten hiervan in de Forumvergadering van december.

**Ad 2. Opname nieuwe versie van SMeF
[Bijlage B]****Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met bijgevoegd advies.**

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om in te stemmen met het opnemen van de nieuwe versie van het Semantisch Model eFactuur op de lijst met open standaarden met de status 'pas toe of leg uit' en het toekennen van het predicaat 'uitstekend beheerproces' aan NEN voor de SMeF.

Daarnaast wordt aan het Forum gevraagd om in te stemmen met de additionele adoptieadviezen zoals benoemd in bijgevoegd Forumadvies.

Over de standaard

Het Semantisch Model eFactuur (SMeF) is een standaard voor elektronisch factureren en verbindt (sector-)specifieke e-facturatie-oplossingen en standaarden middels een gemeenschappelijk semantisch factuurmodel. De standaard beschrijft welke gegevenselementen er in een elektronische factuur opgenomen dienen en kunnen worden, wat de samenhang is tussen deze elementen en wat de betekenis is van deze elementen. Dit legt de basis voor transformaties van facturen tussen verschillende uitwisselingsstandaarden uit verschillende domeinen en daardoor wordt eenduidige verwerking van facturen uit verschillende uitwisselingsstandaarden mogelijk.

Het betreft hier een nieuwe versie van de standaarden. Versie 1.3 van SMeF staat al op de lijst en dient vervangen te worden door versie 2.0. De grootste wijziging is dat SMeF 2.0 voorbereid is op invoering van het Europese eInvoicing model. De Rijksoverheid maakt al gebruik van SMeF. Zij is sinds 1 januari 2011 verplicht om elektronische facturen te ontvangen via Digipoort, dat een technische implementatie bevat van SMeF.

Betrokkenen en proces

Door NEN is de standaard SMeF 2.0 aangemeld voor de lijst met open standaarden. Tijdens de intake is de standaard getoetst op criteria voor in behandelname en is een eerste inschatting gemaakt van de kansrijkheid van de procedure. Op basis van de intake is op 8 juni 2016 door het Forum besloten de aanmelding in procedure te nemen en een zogenoemde kleinere toets uit te voeren. Doordat het om een nieuwe versie van een standaard gaat die reeds op de lijst staat, wordt een kleinere toets voldoende geacht. Gedurende de toets zijn experts van NEN, TNO, OHNL, SETU, SimplerInvoicing, Energie eFactuur en Sales in de bouw bevestigd.

Advies en gevraagd besluit

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaand advies:

1. de opname van SMeF 2.0 op de lijst open standaarden met de status 'pas toe of leg uit', en
2. aan het beheer van de standaard SMeF het predicaat 'uitstekend beheerproces' te verlenen.

Geadviseerd wordt om het functioneel toepassingsgebied voor SMeF 2.0 ongewijzigd te laten, namelijk:

Voor de verzending van elektronische facturen door organisaties die deelnemen aan het economisch verkeer in Nederland (waaronder overheden) en de ontvangst hiervan door overheden.

Geadviseerd wordt om het Als organisatorisch werkingsgebied functioneel voor SMeF 2.0 ongewijzigd te laten, namelijk:

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-)publieke sector.

Daarnaast wordt aan het Forum gevraagd om in te stemmen met de additionele adoptieadvies zoals benoemd in bijgevoegde Forumadvies.

Ad 3. Aanpassen van de Webrichtlijnen [Bijlage C]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met bijgevoegd advies.

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om:

1. Webrichtlijnen versie 2 (bestaande uit WCAG 2.0 en Principe Universeel) als zodanig van de lijst met open standaarden te verwijderen en te vervangen voor EN 301 549 (in zijn volledigheid) en WCAG 2.0 onder de naam 'Digitale toegankelijkheid'.
2. De verplichtende status van Principe Universeel te vervangen door een aanbevolen status.

Daarnaast wordt aan het Forum gevraagd om in te stemmen met de additionele adoptieadviezen zoals benoemd in bijgevoegd Forumadvies.

Over de standaard

Sinds 2011 staat de standaard Webrichtlijnen versie 2 op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Deze standaard zorgt voor het toegankelijk maken van ICT-producten en -diensten voor mensen met een functiebeperking, bijvoorbeeld blinden en slechtzienden. Een voorbeeld van toegankelijkheid op een website is het toevoegen van beschrijvingen bij afbeeldingen. Zo kunnen bijvoorbeeld afbeeldingen in een Twitter-timeline gelezen worden op basis van een begeleidende tekst. Dit zorgt ervoor dat ontoegankelijke afbeeldingen toch te 'lezen' zijn. Onderdeel van Webrichtlijnen is het 'Principe Universeel'. Deze standaard zorgt voor een structurering van de content waardoor deze duurzaam, uitwisselbaar en goed te onderhouden is en heeft net als Webrichtlijnen een verplichtend karakter door plaatsing op de lijst met open standaarden.

Europese ontwikkelingen zorgen voor een wettelijke verplichting voor het gebruik van EN 301 549 voor het toegankelijk maken van ICT-producten en -diensten en is dus een soortgelijke standaard als de Webrichtlijnen. De Nederlandse overheid zal deze verplichting medio 2018 omzetten in een nationale wetgeving (zie verder in bijgevoegd Forum-advies de tijdslijn voor een toelichting). Omdat de wettelijke verplichting van EN 301 549 ook invloed heeft op de Webrichtlijnen-standaard is een procedure gestart om te bepalen of en hoe Webrichtlijnen 2.0 moet worden vervangen door EN 301 549 en welke invloed dit heeft op Principe Universeel.

Betrokkenen en proces

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft een verzoek ingediend om Webrichtlijnen 2.0 te vervangen door EN 301 549 en tevens om Principe Universeel de status aanbevolen toe te kennen. Vervolgens heeft een intake, experttoets en openbare consultatie plaatsgevonden. Gedurende de openbare consultatie zijn vier reacties ontvangen.

Tijdens de experttoetsing en de openbare consultatie is over het wijzigen van de status van 'Principe Universeel' naar de aanbevolen een verdeeld beeld ontstaan. Sommige waren voor het behouden van de status 'pas toe of leg uit', anderen voor het wijzigen van de status naar aanbevolen.

Uiteindelijk is het advies om de standaard wel te wijzigen naar de status aanbevolen. Belangrijke aandachtspunten zijn hierbij onduidelijkheid over de beschikbaarheid van budget voor de doorontwikkeling van Principe Universeel, de aansluiting van de standaard op de praktijk en het beperkte beheer. Daarnaast hebben enkele organisaties aangegeven geen aanvullende verplichting op te willen leggen. Gezien deze aandachtspunten is het advies om Principe Universeel op de lijst met aanbevolen standaarden te plaatsen.

Advies en gevraagd besluit

De keuze om Webrichtlijnen op de lijst te vervangen voor EN 301 549 en WCAG 2.0 wordt door alle experts en organisaties als gewenst ervaren. WCAG 2.0 is al onderdeel van EN 301 549, maar aangezien EN 301 549 vooral wordt gebruikt door inkopers bestaat onder diverse experts de zorg dat er voor bijvoorbeeld techneuten die met name bekend zijn met WCAG 2.0 onduidelijkheid ontstaat. Door op de lijst met open standaarden 'Digitale toegankelijkheid' op te nemen met de verwijzing naar zowel EN 301 549 als WCAG 2.0 wordt deze onduidelijkheid weggenomen en sluit de informatievoorziening aan op de juiste doelgroep. Ook zegt de omschrijving 'Digitale toegankelijkheid' meer dan EN 301 549, wat beter werkt in communicatie over de standaard.

Zodra er voor EN 301 549 meer ervaring is met en meer bekend is over de technische documentatie van de hoofdstukken 10 non-web documenten (digitale documenten die niet online worden aangeboden) en 11 non-web software (mobiele applicaties) uit de EN 301 549 kan het toepassingsgebied breder worden gemaakt, dit moet opnieuw getoetst worden. Op dit moment geven de experts de voorkeur aan het huidige toepassingsgebied.

Als functioneel toepassingsgebied voor zowel EN 301549/WCAG 2.0 als Principe Universeel wordt geadviseerd om deze conform het huidige toepassingsgebied van de Webrichtlijnen te houden.

**Ad 4. Update en aanvullen van de lijst met Aanbevolen Standaarden
[Bijlage D]**

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaand advies.

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om:

1. wijzigingen door te voeren bij een aantal standaarden die op de lijst met open standaarden staan, met aanbevolen status.
2. Een aantal standaarden op te nemen op de lijst met open standaarden, met aanbevolen status.

Over de standaard

Gezien de snelle ontwikkelingen in de ICT vergt de lijst met aanbevolen standaarden regelmatig onderhoud in de zin van aanvulling, aanpassing of opschoning van standaarden.

In dit kader heeft het Forum Standaardisatie onderzoek uit laten voeren naar de standaarden met aanbevolen status die al op de lijst met open standaarden staan en naar standaarden die in aanmerking komen voor plaatsing op de lijst. Deze procedure is minder uitgebreid dan de reguliere toetsingsprocedure. Overheden zijn, in tegenstelling tot de standaarden met een verplichtend karakter, niet verplicht om de aanbevolen standaarden te gebruiken.

Betrokkenen en Proces

In de periode juni 2015 – juni 2016 heeft Verdonck, Klooster en Associates (VKA) onderzoek gedaan naar de huidige opgenomen aanbevolen standaarden en naar kandidaat-standaarden voor opname op de lijst met aanbevolen standaarden. Hierbij is met name gekeken naar standaarden op het gebied van 1) internet- en beveiliging, 2) e-facturatie- en administratie en 3) documenten en (web)content.

De resultaten van deze onderzoeken zijn weergegeven in twee rapporten die zijn gepubliceerd ten behoeve van een openbare consultatie. Tijdens de openbare consultatie zijn geen reacties op de rapporten ontvangen.

Advies en gevraagd besluit

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met:

1. Wijzigingen door te voeren bij een aantal standaarden die op de lijst met open standaarden staan, met aanbevolen status.
2. Een aantal standaarden op te nemen op de lijst met open standaarden, met aanbevolen status.

Voor de betreffende standaarden zie het bijgevoegde advies.

Ter kennisname

Ad 5. Stand van zaken toets op de standaarden Oauth en OpenID Connect

Tijdens de bespreking van het onderzoek naar RESTful APIs in de Forum-bijeenkomst van 15 maart is besloten om de standaard Oauth te toetsen voor opname op de lijst met standaarden. Met OAuth kunnen gebruikers een programma of website toegang geven tot hun privégegevens die opgeslagen zijn op een andere website zonder hun gebruikersnaam en wachtwoord uit handen te geven. Met name in een webomgeving waar je niet direct weet met welke partijen je communiceert, maar waarbij betrouwbaarheid wel belangrijk is, wordt de standaard gebruikt. OpenID Connect is een veelgebruikt profiel gebaseerd op OAuth. Daarom is besloten om de twee standaarden gezamenlijk te toetsen.

Er heeft een expertbijeenkomst op 7 juli plaatsgevonden. De uitkomst was dat opname van OAuth toegevoegde waarde heeft. Er was echter nog geen overstemming over op welke wijze de standaard opgenomen dient te worden en welke aanvullende afspraken nodig zijn, zoals OpenID Connect. Hierover is een tweede bijeenkomst georganiseerd op 22 september. Tijdens deze bijeenkomst is het toepassingsgebied bepaald en de aanvullende adoptieafspraken die nodig zijn. Dit wordt nu uitgewerkt in een expertadvies.

Ad 6. API Economie en de overheid - themabijeenkomsten

In de Forum Standaardisatie vergadering van 15 maart is het onderwerp RESTful APIs besproken aan de hand van een discussiedocument over RESTful APIs. Een API zorgt voor een efficiënte koppelingen tussen verschillende programma's en wordt met name ingezet in de webwereld waar tal van softwareprogramma's met elkaar zijn geïntegreerd en gebruik maken van elkaar diensten. Naar aanleiding van de discussie in het Forum is dan ook besloten om het onderwerp dieper uit te werken en te kijken naar wat de behoeftes zijn rondom dit onderwerp. Zo is vervolgens onder andere met de Regieraad Interconnectiviteit, de NORA en de GAB gesproken over de APIs. Ook is vanuit BFS een artikel gepubliceerd in het iBestuur over APIs <http://ibestuur.nl/magazine/ibestuur-nummer-20>

Uit de rondgang is naar voren gekomen dat het kennisniveau over (RESTful) APIs en de kennis over de meerwaarde van APIs nogal verschilt binnen de overheid. Aan de andere kant is er wel interesse in het onderwerp. Om het kennisniveau wat meer gelijk te trekken is besloten om in samenwerking met de NORA een drietal API-bijeenkomsten /- workshops te organiseren gericht op architecten en ICT-beleidsmedewerkers in de overheid.

Doel van de bijeenkomsten is kennisuitwisseling en overdracht over wat (REST) APIs kunnen betekenen voor overheden. Het gaat dan specifiek over kennisuitwisseling, kennisopbouw, aandacht genereren voor het onderwerp en inzicht krijgen in de huidige stand van zaken. De bijeenkomsten zijn een mengvorm van kennisdisseminatie en discussie en moeten leiden tot een gelijkwaardiger kennisniveau in de publieke sector. De bijeenkomsten worden nu georganiseerd. De eerste bijeenkomst zal plaatsvinden op 1 december, de tweede op 19 januari en de derde op 16 februari. Forumleden zullen hiervoor een uitnodiging ontvangen.